

Urszula Hermaszewska
<http://orcid.org/0009-0009-3644-2314>
Uniwersytet Ignatianum w Krakowie
urszula.hermaszewska1999@gmail.com
DOI: 10.35765/pk.2024.4603.09

Sprawozdanie z sympozjum naukowego Synagoga i Eklezja – przeszłość, terażniejszość, przyszłość (Kraków, 29.02.2024)

Sprawozdanie z Sympozjum Naukowego *Synagoga i Eklezja – przeszłość, terażniejszość, przyszłość*. Wydarzenie odbyło się 29 lutego 2024 r. w Auli Wielkiej im. ks. Grzegorza Piramowicza SJ na Uniwersytecie Ignatianum w Krakowie. Organizatorzy: Centrum Kultury i Dialogu działające w ramach Uniwersytetu Ignatianum, Klub Chrześcijan i Żydów „Przymierze”, a także Fundacja Ignatianum oraz Instytut Dialogu Międzykulturowego im. Jana Pawła II w Krakowie.

Ksiądz Stanisław Musiał SJ jest nieformalnym patronem Centrum Kultury i Dialogu, które powstało w 1998 r. z jego inicjatywy. Dlatego też misją Centrum Kultury i Dialogu jest troska o upamiętnienie życia i dzieła ojca S. Musiała. W bieżącym roku przypada 20. rocznica jego śmierci, dlatego Centrum Kultury i Dialogu wraz z Klubem Chrześcijan i Żydów „Przymierze” podjęły się zorganizowania sympozjum naukowego w przeddzień wręczenia Nagrody im. S. Musiała SJ w 20. rocznicę jego śmierci. Głównym celem sympozjum była próba odpowiedzi na pytania: Czy Kościół jest nową Synagogą? Czy teologia zastępstwa jest nadal aktualna? Czy można jednocześnie być Żydem i chrześcijaninem? Może trzeba być Żydem, by być uczniem Jezusa z Nazaretu? Czy Kościół jest nowym Izraelem? Co więc ze „starym” Izraelem? Jak dzisiaj wyglądają relacje żydowsko-katolickie? Prelegenci z Polski i zagranicy zasiedli do dyskusji dotyczącej szeroko pojętego kontekstu dialogu między judaizmem a chrześcijaństwem, opartego na trudnej i złożonej historii.

Sympozjum rozpoczęła dr Paulina Winiarska, dyrektor Centrum Kultury i Dialogu, o godz. 9.25, prosząc o zabranie głosu Rektora Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie dr. hab. Tomasza Homę SJ, prof. UIK, który powitał prelegentów oraz gości i oficjalnie zainaugurował konferencję. Pierwszy panel, noszący tytuł *Judaizm i chrześcijaństwo: dziedzictwo, inspiracje, relacje*, moderowany przez prof. dr. hab. Henryka Pietrasa SJ (Pontificia Università Gregoriana, Rzym), rozpoczął się o godzinie 9.35. Jego

celem była próba zrozumienia relacji między chrześcijaństwem a judaizmem na przestrzeni dwóch tysiącleci. Prelegenci podjęli próbę odpowiedzi na pytanie, czy chrześcijaństwo i judaizm mogą być dla siebie inspiracją i wzajemnie się wzbogacać.

Jako pierwszy zabrał głos ks. kardynał dr hab. Grzegorz Ryś (Przewodniczący Rady ds. Dialogu Religijnego i Komitetu ds. Dialogu z Judaizmem), który za punkt wyjścia dla swojej wypowiedzi przyjął dokument *Bo dary łaski i wezwanie Boże są nieodwołalne* z 2015 r., będący refleksją nad relacjami katolicko-żydowskimi. Ponadto odwoływał się również do książki *Not in God's Name* autorstwa rabina Jonathana Sacksa. Przywołanie obu pozycji pozwoliło uświadomić uczestnikom konferencji, jak szczególnie więź łączy chrześcijan i Żydów. Jego referat dał doskonałą podstawę do dalszych rozważań podejmowanych przez pozostałych mówców.

Następnie głos zabrał rabin prof. Abraham Skorka (Georgetown University, Waszyngton), skupiając się na analizie zapisów zawartych w dokumencie *Dabru emet – Mówcie prawdę*, opublikowanym w 2000 r. Podjął refleksję nad tematem relacji żydowsko-chrześcijańskiej, koncentrując się na bardziej – jak uznał sam rabin – kontrowersyjnych fragmentach owego oświadczenia. W ten sposób przybliżył słuchaczom spojrzenie Żydów na relacje między chrześcijaństwem a judaizmem.

Ostatnią prelegentką pierwszego panelu była s. dr Katarzyna Kowalska NDS (Polska Rada Chrześcijan i Żydów). Opowiadała o dialogu chrześcijańsko-żydowskim, odnosząc się do historii Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej z Syjonu, do którego należy. Przywołała istotne momenty z dziejów *Notre Dame de Sion*, które miały wpływ na rozwój relacji między wyznawcami obu religii, szczególnie w kontekście II wojny światowej. Odniosła się również do roli, jaką zgromadzenie odegrało w ustanowieniu nowej więzi między Żydami i chrześcijanami po zakończeniu konfliktu.

Następnie prof. dr hab. Henryk Pietras SJ podsumował wygłoszone referaty i wysłuchał refleksji prelegentów między innymi na temat obecności Boga w dialogu międzyreligijnym oraz międzykulturowym. Dyskusja została również otwarta dla publiczności mającej możliwość podzielić się swoimi refleksjami na temat wysłuchanych wystąpień, a także zadać pytania mówcom. Zarówno prelegenci, jak i słuchacze wielokrotnie podkreślali znaczenie dialogu międzyludzkiego, szacunku oraz otwartości na drugiego człowieka.

O godzinie 13.10 rozpoczął się drugi panel pod hasłem *Dialog w prawdzie*, którego moderatorem był redaktor Henryk Woźniakowski (Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”). Tematyka tego panelu nawiązywała do 24. rocznicy publikacji oświadczenia *Dabru emet – Mówcie prawdę*. Wystąpienia miały zainspirować słuchaczy do refleksji nad prawdą relacji między chrześcijaństwem a judaizmem oraz pomóc znaleźć odpowiedź

na pytanie, jak chrześcijanie i Żydzi odnoszą się do siebie w obecnych czasach.

Pierwszy referat wygłosił prof. Stanisław Krajewski (Uniwersytet Warszawski), który omówił realia dialogu międzyreligijnego od II wojny światowej do czasów współczesnych. W swojej wypowiedzi przytoczył wiele istotnych faktów z historii relacji chrześcijańsko-żydowskich, akcentując przy tym najważniejsze momenty, takie jak ustanowienie Dnia Judaizmu w Kościele katolickim. Odniósł się również do powstania i obecnej działalności Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów. Podsumowując swoje wystąpienie, podkreślił, że celem dialogu międzyreligijnego nie jest przyjęcie dogmatów innej religii, lecz uznanie ich za wartościowe dla jej wyznawców, a także wzajemny szacunek dla różnorodności religijnej.

Kolejnym prelegentem był ks. dr Manfred Deselaers (Centrum Dialogu i Modlitwy). Swoją wypowiedź zaczął od przybliżenia doświadczeń relacji chrześcijańsko-żydowskich „u progu Auschwitz”, opisując przy tym, jak na przestrzeni lat wyglądała działalność Centrum Dialogu i Modlitwy oraz czym współcześnie zajmuje się ta instytucja. Omówił także obecne uwarunkowania dialogu, do którego dochodzi między chrześcijaństwem i judaizmem, a także odniósł się do tego, jakie aktualne wyzwania napotyka on na swojej drodze, szczególnie w kontekście trwającej obecnie wojny Izraela z Hamasem.

Z kolei prof. Łukasz Tomasz Sroka (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) w swoim wystąpieniu skoncentrował się na krakowskich korzeniach Izraela. Podjął próbę scharakteryzowania relacji między wyznawcami obu religii w XIX i XX w. oraz przybliżył sylwetki wybitnych postaci, m.in. Maurycego Gottlieba i Jana Badeniego TJ. Zaznaczył także, iż nie tylko Kraków był ważny dla kształtowania dialogu, ale sam dialog miał ogromny wpływ na kształtowanie się miasta.

Ostatnim prelegentem był redaktor Janusz Poniewierski (miesięcznik „Znak”). W swoim wystąpieniu przybliżył audytorium treść niektórych dokumentów Kościoła dotyczących relacji żydowsko-chrześcijańskiej. Początkowo zajął się omówieniem zapisów *Nostra aetate*, aby później przejść do tekstów *Wskazówki i sugestie* z 1974 r. oraz *Żydzi i judaizm w głoszeniu słowa Bożego i katechezie Kościoła katolickiego* wydanego 11 lat później. Na koniec swojej wypowiedzi skupił się na kwestii antysemityzmu i jego krytyki w pismach Kościoła katolickiego oraz opracowaniach naukowych. Odniósł się również do kilku ważnych wydarzeń mających wpływ na dialog chrześcijańsko-żydowski, takich jak incydent z udziałem posła Grzegorza Brauna z grudnia 2023 r. czy wojny w Izraelu.

W czasie przeznaczonym na dyskusję głos został oddany słuchaczom. Mogli oni odnieść się do wysłuchanych referatów oraz zadać pytania prelegentom. Wyraźnie wybrzmiały głosy potępiające zachowania

antysemickie, które pociągnęły za sobą refleksję jakoby temat ten, mimo iż jest często podnoszony, od lat oparty jest na takich samych tezach, które łączą się z wciąż nierozwiązanymi problemami.

Na zakończenie wydarzenia oddano głos Rektorowi Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie, który odniósł się do całości wydarzenia, wyrażając przy tym nadzieję, że przemyślenia, które wyartykułowano w trakcie konferencji, będą stanowiły podstawę dalszych rozważań. Zachęcił również uczestników wydarzenia do wzięcia udziału w uroczystości wręczenia Nagród im. S. Musiała SJ, która miała się odbyć następnego dnia. Symposium zakończyło się o godzinie 16.30.

Urszula Hermaszewska – absolwentka studiów licencjackich na kierunku nauki o polityce, ze specjalnością cyberbezpieczeństwo, absolwentka studiów magisterskich na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna, ze specjalnością dziennikarstwo w mediach cyfrowych na Uniwersytecie Ignatianum w Krakowie.